

Citation:

A. Querido, Levensbericht I. Snapper, in:
Jaarboek, 1973, Amsterdam, pp. 206-209

Levensbericht van

Isidore Snapper

(5 januari 1889 – 30 juni 1973)

door A. Querido

Te New York overleed op 30 juni 1973, 84 jaar oud, Isidore Snapper, sinds 1952 corresponderend lid van de Academie. Met hem is een zeer uitzonderlijk Nederlands medicus en opleider van internationale faam heengegaan. In Nederland was hij als hoogleraar in de propaedeutische kliniek en in de algemene ziektekunde van 1919–1938 verbonden aan de Amsterdamse universiteit. Bij de generatie artsen en specialisten die hij in die periode heeft opgeleid, heeft hij om vele redenen een onuitwisbare indruk nagelaten.

Isidore Snapper werd 5 januari 1889 geboren in Amsterdam waar hij het Stedelijk Gymnasium bezocht, maar vanuit de 5de klas Staatsexamen deed. In 1911 verwierf Snapper het artsdiploma aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam. Na een kort klinisch assistentschap bij Kouwer werkte hij van 1912–1917 te Groningen, aanvankelijk bij de fysioloog Hamburger (bij wie hij in 1913 promoveerde) en later bij de internist Hijmans van den Bergh. Beide leermeesters moeten een grote invloed op de ontwikkeling van de jonge Snapper hebben gehad. Hamburger, zowel chemicus als medicus, deed baanbrekend werk over osmose, en Hijmans van den Bergh was één der eersten die de bilirubinstofwisseling bij de mens bestudeerde. In 1917 werd Snapper assistent bij Pel in Amsterdam, en in 1919 – op 30-jarige leeftijd! – werd hij aan deze universiteit benoemd tot hoogleraar in de propaedeutische kliniek en de algemene ziektekunde. Het was een functie die klinisch onderwijs en onderzoek combineerde met experimenteel onderzoek. Door de Rockefeller Foundation werd hij in 1938 benoemd tot hoogleraar in de inwendige geneeskunde in Peking, aan Peiping Union Medical College. In 1941 geraakte Snapper in Japanse gevangenschap maar hij had het geluk in 1942 bij een uitwisseling naar de Verenigde Staten te kunnen vertrekken. Na aanvankelijk aan het departement van oorlog te zijn verbonden, werd Snapper in 1944 benoemd tot hoofd van de tweede interne afdeling van het vermaarde Mount Sinai Hospital te New York, een functie die hij tot zijn emeritaat in 1952 bekleedde. Na deze periode vervulde hij verschillende functies aan andere ziekenhuizen, waarbij het leiding geven aan medisch (postgraduate) onderwijs meestal een deel van zijn taak was. Hij bleef tot kort voor zijn dood verbazingwekkend actief, hetgeen blijkt uit het verschijnen van zijn laatste boek (11) getiteld Myelomatosis in 1971, en uit het verslag van een klinisch pathologische conferentie in Boston (12) in 1970. Vooral dit laatste is opmerkelijk omdat uit de woordelijk vastgelegde discussie blijkt hoezeer hij het deelgebied waarover hij met de meest

vooraanstaande onderzoekers de discussie moest voeren op 81-jarige leeftijd nog volledig beheerste.

Uit deze feitelijke weergave van zijn levensloop blijkt dat daar duidelijk drie perioden in te herkennen zijn, respectievelijk in Amsterdam, China en de Verenigde Staten. Eigenlijk heeft hij gedurende twee generaties intensief geleefd.

Voor de Nederlandse interne geneeskunde heeft hij uiteraard vooral veel betekend gedurende de Amsterdamse periode. Opvallend waren zijn bijzondere intelligentie, zijn gave van het woord, een enorme inzet en werkkraft en een fabelachtig geheugen. Snapper was bijzonder geïnteresseerd in sport: hij was o.a. jarenlang voetbalscheidsrechter bij nationale wedstrijden, waarover vele anecdoten de ronde deden! Bovendien was hij zeer cosmopolitisch ingesteld; colleges werden – indien nodig bij bezoek van buitenlanders – zonder voorbereiding in een der moderne talen gegeven.

Hij verzorgde – vroeg in het curriculum – een perfect college algemene ziektekunde, dat op uiterst boeiende en moderne wijze sterk de nadruk legde op pathofysiologische mechanismen en dat niemand wilde missen! Ik herinner mij nog levendig dat het eerste college, gegeven na afwezigheid wegens ziekte, door de studenten spontaan met een krachtig applaus werd beloond.

De betekenis van Snapper als didact was, dat hij voortdurend poogde een synthese te vinden tussen nieuwe gegevens van fysiologie en biochemie, en de ziekteverschijnselen. Dit vereiste dat hij zelf dier-experimenten bleef doen en functionele afwijkingen bij patienten trachtte op te sporen. Hierbij volgde hij vooral de biochemische richting met zijn medewerker de chemicus Grünbaum. In 1935 (hij was toen reeds 16 jaar hoogleraar/hoofd van een grote interne kliniek) gaf hij aan geïnteresseerde studenten een demonstratie hoe men een hondennier kon doorstromen en de urinevorming op deze wijze kon bestuderen. Het was de periode waarin hij geïnteresseerd was in de afbraak van vetzuren door nierweefsel en alle handelingen werden door hem persoonlijk verricht! Uit de Amsterdamse periode dateert ook zijn belangstelling voor botziekten en kalkstofwisseling, een onderwerp dat hem jarenlang bleef boeien.

De confrontatie met medische vraagstukken in China maakte grote indruk op hem. In een bijzonder lezenswaardig, uitvoerig geïllustreerd boek (3), *Chinese lessons to Western Medicine* (1941), heeft Snapper accuraat verschijnselen en ziektebeloop van de klinische patienten vergeleken met zijn ervaringen in West-Europa. Een voorbeeld (p. 160): „The rarity of arteriosclerosis is proved by the scores of middle aged patients dying from all sorts of diseases showing hardly any sclerosis at autopsy . . . This explains why the genuine angina pectoris syndrome, and also the picture of coronary thrombosis with myocardial infarction are only rarely encountered . . . The rarity of coronary thrombosis in North China is the more striking because the increase of the frequency of this affection in America and Europe is appalling.”

In een verdere beschouwing over deze waarneming oppert hij een mogelijk verband tussen een gemiddeld lager serum cholesterolgehalte bij de patienten in Peking dan bij de Westerse bevolking en de geringere frekwentie van het hartinfarct. De eerste twee hoofdstukken in dit boek bevatten interessante algemene

gegevens, zoals gedetailleerde sociografische gegevens van de ziekenhuispatienten en een nauwkeurige analyse van de voedingsgewoonten van de arme bevolking in Peking.

Gedurende de Amerikaanse periode tot 1952 als hoofd van een belangrijke interne afdeling, kon hij min of meer op dezelfde voet blijven werken als in zijn Amsterdamse periode. Nadien werd het anders en ging hij zich meer toeleggen op vraagstukken van geneeskundig onderwijs aan studenten en specialisten. Wel bleef hij steeds klinisch actief. In de periode van 1950 tot 1970 maakte de geneeskunde – en in het bijzonder de Amerikaanse geneeskunde – een zeer snelle ontwikkeling door, die aanleiding gaf tot vèrgaande versplintering en specialisatie binnen de inwendige geneeskunde. Bovendien was er weinig geld beschikbaar voor onderwijsstaf voor de klinische geneeskunde. Deze staf werd gerecrueteerd met fondsen die bestemd waren voor wetenschappelijk onderzoek en het klinisch onderwijs werd een nevenfunctie. Snapper heeft steeds weer ernstig tegen deze eenzijdige ontwikkeling (6) gewaarschuwd en de betekenis van de nauwkeurige klinische waarnemingen voor de vooruitgang der geneeskunde in woord en geschrift naar voren gebracht „Don't you think that the observation comes before the explanation?” (p. 273, (12)).

Evaluatie van een *klinisch* geneeskundige vereist (gradueel) andere maatstaven dan van een natuurwetenschappelijk onderzoeker. Ziektemechanismen zijn zó complex, dat – naast het vinden van nieuwe gegevens – het toepassen van de wetenschappelijke methode, d.w.z. het objectiveren, het logisch combineren en tenslotte de evaluatie van conclusies nadat deze tot actie hebben geleid, hoofdzaak kan worden. In deze laatste fase ontstaat de ervaring waarvan het zo essentieel is dat zij op anderen wordt overgedragen. In dit licht bezien is zijn boek „Bedside Medicine” (8, 9) geslaagd en origineel.

Snapper was jarenlang een vraagbaak en steun voor Nederlandse medici die de Verenigde Staten bezochten. Dat hij in dat enorme land ook om zijn uitzonderlijke kennis en ervaring werd gewaardeerd, blijkt uit zijn jarenlang redacteurschap van „Advances in internal Medicine” (10) dat vrijwel door iedere internist wordt geraadpleegd. Toen hij deze functie op 77-jarige leeftijd neerlegde, verscheen een voorwoord in het 14de deel van dit werk. Met enkele passages hieruit willen wij dit levensbericht afsluiten omdat de vruchten van de tweede helft van Snappers lange actieve jaren vooral in de Verenigde Staten werden geoogst.

„The publication of this issue of “Advances” marks Dr. William Dock's retirement, and Dr. Isidore Snapper's last volume, as Editors of the series. These great physicians have served internal medicine in virtually every important capacity, not the least of which has been as discerning critics. Their editorial sojourn spans a period of breath-taking developments in medicine . . . The quality and reputation of the authors who responded so readily to being “tapped” for a review article by this distinguished team reflect the esteem in which such an invitation was held. And, finally, the level of editorial critique they exerted is apparent in the consistent accuracy of expression and pertinence of data that mark each review. The days of the giants are probably over for internal medicine. Where shall we find again such breadth of background and experience in two editors? Ever-en-

larging editorial teams are forming to cope with the increasing technical complexity of clinical investigation. Whether or not such a specialized team approach can ever match the integration of knowledge and experience of two such physicians remains to be seen. The question is, in a way, fundamental to the survival of internal medicine under intense modern subspecialization pressures." . . .

Boeken en een recente publikatie van I. Snapper

1. I. Snapper, *De ziekten van het skelet*, Erven Bohn, Haarlem 1937.
2. I. Snapper, *Pseudotuberculosis in man*, Erven Bohn, Haarlem 1938.
3. I. Snapper, *Chinese lessons to Western Medicine*, Interscience Publ. Inc., New York 1941.
4. I. Snapper, *Medical Clinics in bone diseases*, Interscience Publ. Inc., New York 1943.
5. I. Snapper, L. B. Turner en H. L. Moscovitz, *Multiple Myeloma*, Grune and Stratton, New York 1953.
6. I. Snapper, *Meditations on Medicine and Medical Education*, Grune and Stratton, New York and London, 1956.
7. I. Snapper, *Bone diseases in medical practice*, Grune and Stratton, New York and London, 1957.
8. I. Snapper, *Bedside medicine*, 1st Ed. Grune and Stratton, New York and London 1960.
9. I. Snapper and A. I. Kahn, *Bedside medicine*, 2nd ed. Grune and Stratton, New York and London 1967.
10. I. Snapper and W. Dock (editors), *Advances in Internal Medicine*, vol. I (1954) tot vol. XIV (1968).
11. I. Snapper and A. I. Kahn, *Myelomatosis*, S. Karger, Basel, München, Paris, London, New York, Sydney, 1971.
12. I. Snapper and B. Castleman, *Hypercalcemia, Azotemia and pleural effusion in a 68 year old man*. Case records of the Massachusetts General Hospital, Weekly Clinical Pathological Conference, New Engl. J. Med. 282, p. 269 (1970).